

Yhdysvallat Suomen näkökulmasta – kumppani muutoksessa

Antti Vänskä

Yhdysvallat on kansainvälisen järjestelmän keskeisin yksittäinen toimija, toistaiseksi ainoa supervalta, joka suoraan tai välillisesti vaikuttaa kaikkiin muihin maihin. Osa pitää siitä, osa ei. Useille maille Yhdysvallat on hyvä liittolainen, korvaamaton tuki ja turva, toisille se on kilpailija, vastustaja tai jopa uhkaksi koettu vääränlaisen elämänmuodon malli. Se, mitä Washingtonissa päätetään, vaikuttaa joka tapauksessa ja muiden mieltymyksistä riippumatta ratkaisevalla tavalla maailmantalouteen, turvallisuuspolitiikkaan ja globaaleihin haasteisiin kuten ilmastomuutoksen hillitsemiseen. Kenellekään Yhdysvallat ei ole yhdentekevä.

Suomelle Yhdysvallat on tärkeä yhteistyökumppani. Viime vuonna seitsemän prosenttia viennistämme meni Yhdysvaltoihin, ja se oli Suomen kolmanneksi merkittävin vientimaa Saksan ja Ruotsin jälkeen. Taloussuhteet ovat kaupankäyntiä laajemmat ja investoinnit ovat merkittävällä tasolla. Nokia sai äskettäin päätökseen Suomen kaikkien aikojen suurimman yrityskaupan ostaessaan ranskalais-amerikkalaisen Alcatel-Lucentin.

Suomen ja Yhdysvaltain suhteet eivät rajoitu talouteen. Yhdysvallat on Suomelle turvallisuuspoliittisestikin tärkeä. Kahdenvälisellä puolustusyhteistyöllä on toimivat puitteet ja etenkin materiaaliyhteistyö on hyvin merkittävää. Erittäin suuri osa Suomen puolustusvoimien kalustosta, esimerkiksi hävittäjät, on amerikkalaista alkuperää. Yhdysvallat näkyy Suomen turvallisuuspoliittisessa yhteistyössä myös Naton kautta. Yhdysvallat on keskeisesti tukenut Naton kumppanuuksia liittokuntaan kuulumattomien maiden kanssa, ja Suomi on erilaisten kumppanuusohjelmien kautta pystynyt kehittämään omaa kansallista puolustustaan kaikilla puolustushaaroilla.

Talous- ja turvallisuuspoliittiset teemat ovat maiden välisessä yhteistyössä keskeisesti esillä, mutta yhteistyö on niitä laajempaa ja viime aikoina esimerkiksi arktiset kysymykset ovat olleet jatkuvasti asialistalla. Suomi seuraa Yhdysvaltoja Arktisen neuvoston puheenjohtajana toukokuussa 2017, mikä on osaltaan pitänyt maiden välisen yhteistyön tiiviinä. Arktiset kysymykset olivat esillä myös toukokuussa 2016 Washingtonissa järjestetyssä Yhdysvaltojen ja Pohjoismaiden välisessä huippukokouksessa, joka oli historiallinen ja laaja-alainen katsaus maiden väliseen yhteistyöhön.

Myös Suomen ja Yhdysvaltojen inhimilliset ja kulttuurilliset siteet ovat vahvat. Siirtolaisuuden seurauksena Yhdysvalloissa on arviolta noin 650 000 amerikkalaista, joiden juuret ovat Suomessa. Olisi silti virheellistä väittää Suomen olevan Yhdysvalloissa hyvin tunnettu; keskivertoamerikkalaisella on vaikeuksia sijoittaa maatamme maailmankartalla. Enemmän kansainvälistä yhteistyötä tehneiden ihmisten keskuudessa Suomella on hyvä maine modernina markkinatalousmaana, jonka koulutustaso on korkea ja teknologinen osaaminen suurta. Asemamme Venäjän naapurina kiinnostaa sekin taas yhä enemmän.

Yhdysvaltain presidentinvaalissa 8.11. oli kysymys maan suunnasta poliittisesti ja taloudellisesti sekä sisä- että ulkopoliitikassa. Perusasetelmana oli jatkuvuus ja sitä haastanut vaatimus muutoksesta. Äänestäjien mielissä toive muutoksesta voitti.

Miten vaalitulokset konkretisoituu käytännössä, on luonnollisesti vielä näkemättä. Avoimia kysymyksiä on paljon. Se, miten Yhdysvallat asemoi itsensä kansainvälisesti, on avainkysymys. Yhdysvaltain suuntautuminen ulospäin tai kääntyminen sisään päin vaikuttaa kansainvälisen järjestelmän tilaan ja toimintaedellytyksiin sekä muiden maiden asemaan. Vaalivoittaja Donald Trumpin kampanjassaan esittämät kriittiset arviot esimerkiksi vapaakauppasopimuksista tai Naton merkityksestä ovat herättäneet Euroopassa huolta.

Kaikkia vaalilupauksia ei voida toteuttaa nopeasti ja osaa ei toteuteta koskaan. Vallanpitäjälle politiikan muotoilu on tarkempaa ja työläämpää kuin valtaa tavoittelevalla. Uuden hallinnon järjestäytyminen täyteen toimintakykyynsä vie jo sekin kuukausia. Henkilövaihdoksia on paljon ja muille maille yhteyksien luominen uuteen hallintoon vie tätäkin pidempään.

Suomen ja Yhdysvaltain yhteistyö varmasti jollain tavalla muuttuu ja saa uusia muotoja presidentti Trumpin kaudella. Muutoksen tarkkaa kuvaa ja kokoa emme vielä tiedä. Suomelta yhteistyön edistäminen uuden hallinnon kanssa vaatii paljon aktiivisuutta. Selvää on, että Yhdysvaltojen merkitys koko kansainväliselle yhteisölle – mukaan lukien Euroopan unionille, Pohjoismaille ja Suomelle – säilyy suurena.

Antti Vänskä
Ministeri, edustuston päällikön sijainen
Suomen Washingtonin-suurlähetystö

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).